

BILTEN

11

FEBRUAR 2010.

O PITANJIMA UNUTRAŠNJIH POSLOVA
Evropske unije i Srbije

- Centar za civilno-vojne odnose
- Beogradski centar za ljudska prava
- Forum za bezbednost i demokratiju

- Urednik: Saša Đorđević
- Saradnici: Aja Fukuda, Gorana Odanović, Elena Kulinska, Milica Kovačević, Nevena Jovanović, Sonja Stojanović, Predrag Petrović

EVROPSKA UNIJA

Institucionalne i pravne novine

- Prvi nacrt Strategije unutrašnje bezbednosti EU (2)
- Poslanici Evropskog parlamenta rekli „ne“ SWIFT sporazumu (3)

Analize i procene

- Fejsbuk protiv Evropske komisije: zaštita privatnosti korisnika pod znakom pitanja (4)

Zanimljivosti

- Bugarska operacija „Oktopus“: potera za mafijom ili lična osveta? (5)
- Kulturni relativizam? (6)

SRBIJA

Institucionalne i pravne novine

- Sudije ipak nisu bile obrađene: glavni nalazi izveštaja Zaštitnika građana o kontroli nad radom BIA (7)

- Sankcije za silovanje u Srbiji: argumenti za i protiv hemijske kastracije (8)

Analize i procene

- U susret Upitniku Evropske komisije: praksa Crne Gore u pripremanju odgovora za Poglavlje 24 (9)

Zanimljivosti

- Prva žena na mestu načelnika policijske uprave u MUP Srbije (10)

PREDSTAVLJAMO

Regionalne inicijative

- Poslednje aktivnosti Sekretarijata za sprovođenje Konvencije o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi (11)

Publikacije

- Zajednički naponi EU i SAD u borbi protiv terorizma (12)

Pred vama je **Bilten o pitanjima unutrašnjih poslova Evropske unije i Srbije** koji je rezultat zajedničkog rada tri organizacije – Centra za civilno-vojne odnose, Beogradskog centra za ljudska prava i Foruma za bezbednost i demokratiju. Bilten je deo aktivnosti projekta „Podsticanje uključivanja civilnog društva u reformu policije u Srbiji“. Objavljen je uz podršku Misije OEBS u Srbiji, ambasada Holandije, Norveške i Mađarske, i Ženevskog centra za demokratsku kontrolu oružanih snaga (DCAF). Ukoliko želite da se prijavite ili odjavite sa mejling liste biltena pošaljite e-mejl na sasadjordjevic@ccmr-ba.org.

EVROPSKA UNIJA

Institucionalne i pravne novine

Prvi nacrt Strategije unutrašnje bezbednosti EU

Usvajanjem Stokholmskog programa u decembru prošle godine Evropska unija (EU) je postavila sebi zadatak da usvoji strategiju unutrašnje bezbednosti sa ciljem da se „dalje poboljša bezbednost u EU, i ujedine naponi u suzbijanju organizovanog kriminala, terorizma i drugih pretnji kako bi zaštili život i bezbednost evropskih građana“. Španija, predsedavajuća EU, početkom februara 2010. godine, predstavila je široj javnosti nacrt unutrašnje strategije bezbednosti, prvi korak ka stvaranju „evropskog modela bezbednosti“. Nacrt Strategije usvojen je 25. februara 2010. godine na sastanku Saveta za pravosuđe i unutrašnje poslove. Finalna verzija će biti odobrena na sastanku Evropskog saveta, a od Evropske komisije očekuje se usvajanje komunikacije sa konkretnim merama sprovođenja strategije.

Očito je da zvaničnici EU koriste oblast saradnje u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova kao dodatni način u daljoj izgradnji evropskog identiteta, procesa koji je započeo pedesetih godina 20. veka. To je i sasvim logično jer pomenuta oblast direktno utiče na evropske građane i jedna je od oblasti integracije sa najvećim rezultatima u poslednjih deset godina.

U Stokholmskom programu unutrašnja strategija nije predstavljena kao posebni strateški dokument, već kao zaokružena celina u čiji zahvat ulaze već usvojeni evropski dokumenti, kao što su Evropska strategija bezbednosti iz 2003. godine i Strategija spoljne dimenzije prostora slobode, bezbednosti i pravde. To je istaknuto i u samom nacrtu. Cilj strategije je da omogući udruženo delovanje postojećih politika za suzbijanje transnacionalnih bezbednosnih izazova, rizika i pretnji i da kreira „integrisani pristup“ bezbednosti koji „se bavi i uzrocima nebe-

zbednosti, a ne samo njenim efektima“. Integrisani pristup bezbednosti treba da postane prepoznatljiva odlika evropskog modela bezbednosti u odnosu na pristupe drugih bezbednosnih aktera u svetu. Ovaj pristup podrazumeva objedinjene akcije saradnje organa za sprovođenje zakona, pravosudne saradnje, upravljanja granicama i civilne zaštite u skladu sa zajedničim evropskim vrednostima, kao što su poštovanje ljudskih prava.

Pogled na sastanak Saveta za pravosuđe i unutrašnje poslove (*The Council of the European Union*)

Dugo je među teoretičarima koji prate proces evropskih integracija postojala dilema o tome da li se EU zalaže za tzv. civilnu ili vojnu moć. Evropska strategija bezbednosti iz 2003. godine pokušavala je da pronađe ravnotežu između te dve moći, ali je prednost data izgradnji evropskih odbrambenih snaga. U Stokholmskom programu primećena je ravnoteža između principa unapređenja zajedničke bezbednosti i mera koje omogućavaju poštovanje principa vladavine prava i zaštite ljudskih prava. U nacrtu unutrašnje strategije prednost je data EU kao modelu razvijanja civilne moći. To se ogleda u navođenju bezbednosnih izazova koji najdirektnije pogađaju građane u svakodnevnom životu i odabiru odgovora na ove izazove. Pored terorizma, različitih oblika teškog i organizovanog, visokotehnološkog i prekograničnog kriminala, na „listu izazova“ dospeli su i nasilje, zaštita i spasavanje ljudi i materijalnih dobara od elementarnih nepogoda, kao i zaštita od saobraćajnih nesreća. Shodno ovakvoj

definiciji pretnji, kao adekvatni odgovori definisani su pored represivnog delovanja i prevencija, razvijanje kriminalističko-obaveštajnog rada i upravljanje krizama.

U izgradnji evropskog modela bezbednosti, ističe se u strategiji, potrebno je da se nastavi razvijanje analiza koje nude prognoze, efikasne odgovore na bezbednosne izazove gde tela EU kao što su EUROPOL, EUROJUST, FRONTEX, Koordinator za borbu protiv terorizma imaju važnu ulogu. Potrebno je i dalje razvijanje zajedničkih akcija i istraga, poboljšanje razmene podataka između organa za sprovođenje zakona država članica i mehanizama procene rada.

Iako na prvi pogled deluje da je unutrašnja strategija bezbednosti „još jedna u nizu“ strategija EU, primetno je da ona pisana u duhu novina koje su zaživele stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora, u decembru 2009. godine. Lisabonski ugovor je omogućio integrisanje politika unutrašnje bezbednosti (ukidanjem stubova) i pridavanjem većeg značaja nadnacionalnim telima EU. Strategijom je planirano da njena razrada i sprovođenje bude jedan od prioriteta rada Stalnog komiteta za unutrašnju bezbednost koji deluje u okviru Saveta.

Datum: 26. februar 2010.

Autor: Saša Đorđević, istraživač, Centar za civilno-vojne odnose

Linkovi: [Nacrt unutrašnje strategije bezbednosti](#)

Poslanici Evropskog parlamenta rekli „ne“ SWIFT sporazumu

Na sednici Evropskog parlamenta (EP) 11. februara 2010. godine odbijen je prelazni sporazum sa SAD kojim je regulisana razmena podataka o finansijskim transakcijama koja se odvija preko belgijske kompanije SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication).

Preko SWIFT odvija se devet od deset međunarodnih institucionalizovanih transakcija – kupovine,

prodaje ili transfera novca. To znači da SWIFT upravlja oko 15 miliona transakcija dnevno u kojima milijarde novčanih jedinica menjanju vlasnike. Sjedinjene Američke Države (SAD) su posebno nakon 11. septembra postale vrlo zainteresovane za dobijanje tih podataka kako bi se efikasnije suprotstavile finansiranju terorizma. Belgijska kompanija omogućila je SAD pristup bankovnim podacima, ali niko u Evropi nije znao ništa o tom dogovoru. Prvo su se oglasili nemački konzervativci zabrinuti zbog toga šta može da se desi sa tolikom količinom ličnih podataka.

Zasedanje Evropskog parlamenta ([Astreetjournalist.com](#))

Rasprava o SWIFT sporazumu koji je potpisan između EU i SAD i kojim se omogućava pristup bankovnim računima i podacima započeta je krajem novembra prošle godine. Pred samo stupanje na snagu Lisabonskog ugovora ministri pravosuđa EU i SAD potpisali su prelazni sporazum, baš u trenutku kada je EP dobijao veća ovlašćenja u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova, i time zaobišli njihovo uključivanje.

Najglasniji u protivljenju potpisivanju sporazuma bili su poslanici EP jer su na početku izrade i usvajanja sporazuma bili isključeni, da bi krajem januara dobili mogućnost da raspravljaju o ovoj temi. Poslanici EP su 11. februara 2010. godine odbili prelazni sporazum. Sporazum je odbijen sa 378 glasova protiv, i 196 za. Tokom procesa glasanja konzervativna stuja u EP ponudila je kompromis i tražila je da se glasanje odloži dok se sa Vašingtona

nom ne postigne sporazum koji bi jemčio veću zaštitu prilikom korišćenja poverljivih ličnih podataka. Pošto je od poslanika zahtevano da na pomenu-toj sednici donesu odluku, a zbog nepostojanja kompromisnog rešenja, sporazum je odbijen.

European Parliament "SWIFT" Debate - 10.02.2010

Pogledajte video ([Youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=...))

Na sednici EP diskutovano je o tome da li bi teroristi uopšte koristili legalne načine novčanih transakcija sa ciljem finansiranja terorističkih akcija. U toj diskusiji predočeno je niz primera iz SAD u kojima su, navodno baš pomoću tih podataka od novčanih transakcija, sprečeni teroristički napadi ne samo u SAD, već i u Evropi. Ipak, primeri nisu pomogli u dobijanju pozitivnog odgovora EP. Protivnici ovog aranžmana, predložili su kao alternativno rešenje da SAD sudskim nalogom traže podatke svakog pojedinačnog prenosa novca koji ide preko SWIFT. To bi u praksi značilo da im je ovaj izvor informacija postao nedostupan.

Sa ciljem pronalaženja rešenja, EP je zatražio da se pregovori sa SAD ponovo započnu. Žan Asselborn (Jean Assleborn), ministar spoljnih poslova Luksemburga, obrazložio je potrebu novih pregovora. „Mislim da se zaista radi o dobijanju veće zaštite prilikom korišćenja tajnih podataka kao što je ograničavanje količine podataka koji se koriste. Tu mora da postoji neki kriterijum, jer nemoguće je da su im potrebni svi podaci svih 15 miliona transakcija svakog dana. Potrebna je čitava vojska da to analizirate. Drugi problem je pravo građana, jer ako neki

podaci greškom dođu u opticaj, potrebno je da se građanima omogući pravo da se brane“.

Datum: 15. februar 2010.

Linkovi: [EurActiv](#), [Deutsche Welle](#), [EuropanVoice](#)

Pogledajte video: [Youtube](#)

Analize i procene

Fejsbuk protiv Evropske komisije: zaštita privatnosti korisnika pod znakom pitanja

Na početku 2010. godine odigralo se niz događaja koji su postavili „privatnost“ na onlajn društvenim mrežama kao temu broj jedan, čime su izazvane različite nedoumice i reakcije među korisnicima mreža, ali i zvaničnim vlastima. Debata je započeta izjavom Marka Cukerberga (Mark Zuckerberg), osnivača onlajn mreže Fejsbuk, da je sa privatnošću na internetu završeno, te da se korisnici društvenih mreža i ne opterećuju time koliko su njihovi lični podaci bezbedni. Ova vrlo direktna ocena zapravo je predstavljala pokušaj Cukerberga da opravda nedavne promene politike privatnosti njegove kompanije kojom su informacije na profilima korisnika postale inicijalno dostupne, na taj način smanjujući kontrolu koju korisnici imaju nad svojim ličnim podacima.

Mark Cukerberg, osnivač Fejsbuka (Absolutelynew.com)

Tim povodom reagovala je Vivijan Reding (Viviane Reding), nova komesarka EU za pravdu i osnovne slobode, izjavivši početkom februara ove godine u Strazburu, da će EU preduzeti odlučne korake, u slučaju da mreže ne pokažu zadovoljavajući stepen odgovornosti u vezi sa zaštitom privatnosti podataka.

Fejsbuk je krajem prethodne godine izmenio politiku u vezi sa pravom na privatnost. Od tada su po „defaultu“ podaci (pol, godišta, prebivalište i slično) sa profila korisnika postali opšte dostupni, ali prepuštajući korisnicima da se jasno izjasne ukoliko žele da ti podaci budu dostupni samo ograničenom krugu lica. Postupak predstavlja zaokret u odnosu na stanje iz februara 2009. godine, kada je ova mreža pristupila aktu „Safer Social Networking Principles for the EU“. Njime se obavezala da će neprestano da unapređuje postupke u vezi sa zaštitom privatnosti podataka, zaštitom dece i suzbijanjem protivzakonitih aktivnosti na mreži. Principi su osmišljeni iz jednostavnog razloga. Jednom objavljeni podaci, tekstovi, fotografije i video zapisi su nepovratno dostupni javnosti. Time se stvara opasnost od povrede prava na privatnost, ali i od različitih zloupotreba.

Mladi, koji većinom sa oduševljenjem koriste sajtove za društveno povezivanje (Fejsbuk, Tviter ili Majspejs), obično nemaju problema da dele svoje lične podatke. Ovo „sajber ponašanje“ bez postavljanja dodatnih pitanja, Cukeberg je nazvao „novom društvenom normom“. Protivnici ovakvog ležernog odnosa prema dostupnosti ličnih podataka navode primere moguće štete. Šta ako na prijavu za posao neke mlade osobe utiče njegov/njen profil na Fejsbuku, uključujući lične informacije kao što su politička ili verska pripadnost, ili slike sa žurki koje su se dogodile pre mnogo godina? Koji zakon će zaštititi nepovredivost našeg onlajn identita? Takođe, različite agencije vrše marketinška istraživanja prateći kretanje korisnika po društvenim mrežama i beležeći podatke o njihovim navikama i ukusima, da bi kasnije nudili tim korisnicima različite proizvode i usluge. Rešenje u skladu sa pravom na zaštitu ličnih podataka bi bilo da se svakom korisniku omogući da odluči da li želi da učestvuje u ovakvim marketinškim istraživanjima.

Glavna prepreka i nedostatak je zastarelo zakonodavstvo o ovom pitanju. Zakonodavni okvir čitavih 15 godina nije menjan i time ne može adekvatno da odgovori sprovedenom tehnološkom napretku.

Datum: 22. februar 2010.

Autorke: Elena Kulinska i Milica Kovačević, stažistkinje, Centar za civilno-vojne odnose

Link: [EUobserver](#)

Zanimljivosti

Bugarska operacija „Oktopus“: potera za mafijom ili lična osveta?

Posle nedavne ostavke bugarske kandidatkinje za evropsku komesarku – Rumjane Želeve, koja je na saslušanju („hearing“) Evropskog parlamenta (EP) optužena da poseduje porodične veze sa tzv. „dobro odevenim biznismenima“, još jedan događaj privukao je pažnju Evropljana o bugarskom „pitanju kriminala“. Ovog puta to je izjava Bojka Borisova, bugarskog premijera, u kojoj je „objavio rat“ organizovanom kriminalu u zemlji. Njegova odlučna akcija da reši dugotrajan problem sa kriminalom visokog profila, nazvana operacijom „Oktopus“ izazvala je oprečne reakcije u Bugarskoj i inostranstvu.

Džejms Vorlik, Ambasador SAD u Sofiji, pozdravio je napore vlade i njenu inicijativu zato što je, po njegovim rečima „Bugarima dodijalo nepostojanje vladavine prava“. Reakcija ambasadora država članica EU takođe je bila vrlo brza. U zvaničnom pismu, koje je potpisao ambasador Španije – države koja trenutno predsedava EU – kaže se da se operacija „Oktopus“ prati sa velikom pažnjom u EU. Ambasadori su takođe izrazili nadu da su skorašnja hapšenja dobar korak napred u smeru koji je postavila Evropska komisija u svom poslednjem izveštaju o Bugarskoj. U ovom izveštaju od Bugarske se zahteva da postigne značajne rezultate u otkrivanju i pri-

vođenju licu pravde svih slučajeva organizovanog kriminala i korupcije u zemlji.

Bojko Borisov, premijer Bugarske (Novinite.com)

U samoj Bugarskoj često se čuju optužbe da je ovim potezom Bojko Borisov započeo ličnu osvetu. Ove tvrdnje potkrepljuju se činjenicom da je među uhapšenima tokom operacije „Oktopus“ bio i Aleksej Petrov, za kog se sumnja da je 1997. godine „orkestrirao“ postavljanje bombe na Borisovljeva kola, kada je teško povređena Cvetelina Borislavova, premijerova partnerka. Pretpostavlja se da je Petrov jedna od najzloglašenijih kriminalnih „figura“ u Bugarskoj, posebno u odnosu na kriminal potekao tokom tzv. „tranzicije u demokratiju“, mada nadležne institucije u Bugarskoj još uvek nemaju jasne dokaze za to. Iako je premijer Bugarske takve optužbe nazvao „potpunim besmislicama“, on ipak nije porekao činjenicu da su politika, biznis i kriminal i dalje ostali međusobno blisko povezani u Bugarskoj. On je „vruć krompir“ prebacio u dvorište sudstva koje sad treba da sakupi relevantne dokaze i podigne optužnicu.

Datum: 18. februar 2010.

Autorka: Elena Kulinska, stažistkinja, Centar za civilno-vojne odnose

Link: [EurActiv](#), [SofiaEcho](#)

Kulturni relativizam?

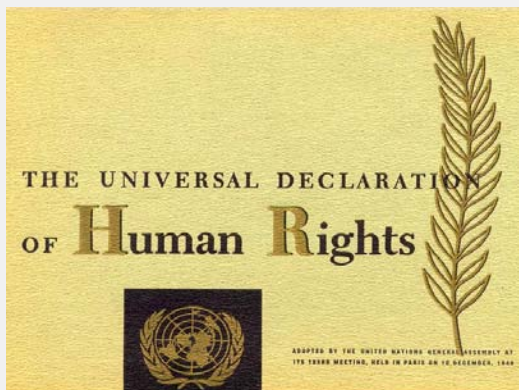
Nekada se problem obrezivanja ženskih genitalija vezivao za zemlje Afrike i Azije. Ipak, sa povećanjem broja imigranata, izbeglica i azilanata ovaj problem postaje gorući i u Evropi, Americi i Australiji. Svetska zdravstvena organizacija procenila je da između 100 i 140 miliona devojčica i žena danas živi sa bolnim posledicama štetnog zahvata koji predstavlja najgrublje kršenje ljudskih prava.

Od kada je 6. februara 2003. godine Stela Obasanjo, prva dama Nigerije, promovisala „nultu tačku tolerancije“ prema ženskom genitalnom sakaćenju, taj datum se obeležava širom sveta kao dan kada se međunarodna javnost podseća na neophodnost suzbijanja ove nehumane prakse. Žensko obrezivanje koje najčešće sprovode medicinski amateri sa rudimentarnim instrumentima i bez anestetika, može prouzrokovati teške psihološke traume, infekcije, maligna oboljenja, neplodnost, pa čak i smrt usred obilnog krvarenja.

Praksa ženskog obrezivanja je u suprotnosti sa mnogim međunarodnim propisima poput Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, Konvencije protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka. Praksa ulazi i u domen pravne zaštite dece budući da se zahvat izvodi najčešće na devojčicama starosti od dve nedelje do deset godina. Parlamentarna skupština Saveta Evrope je u Rezoluciji 1662 istakla da se čak ni pretnja fizičkom i mentalnom integritetu žena i devojčica ne može koristiti kao izgovor kulturnog relativizma.

Evropski parlament (EP) je u martu prošle godine usvojio rezoluciju kojom je osudio praksu ženskog obrezivanja. Jet Busmaker (Jet Bussemaker), holandska državna sekretarka za zdravlje, socijalno blagostanje i sport, apelovala je na veću koordinaciju između država članica i aktivniji angažman Evropske komisije (EK) sa ciljem da se izgradi sveobuhvatna politika koja bi zaštitila potencijalne žrtve. Ona je posebno istakla da se u Holandiji počinioci ovakvog zločina kažnjavanju sa do 15 godina zatvora, kao i da se pripadnici zajednica u kojima se ovaj

zahvat praktikuje pozivaju da potpišu izjavu kojom se izjašnjavaju da su svesni odgovornosti ukoliko naruče, plate, ili izvedu intervenciju, kao i ukoliko asistiraju prilikom njenog sprovođenja.

(Success.co.il)

Dve evropske komesarke, Vivijen Reding (Viviane Reding) iz Luksemburga i Sesilija Malstrom (Cecilia Malstrom) iz Švedske, su diskutovale o problemu prilikom rasprave o njihovom imenovanju za komesarke u EP. Tom prilikom istakle su mogućnost da zajedničkim snagama EK i EP započne proces izgrade evropske strategije za rešavanje problema.

Datum: 21. februar 2010.

Autorka: Aja Fukuda, stažistkinja, Centar za civilno-vojne odnose

Link: [European Voice](#)

SRBIJA

Institucionalne i pravne novine

Sudije ipak nisu bile obrađene: glavni nalazi izveštaja Zaštitnika građana o kontroli nad radom BIA

Saša Janković, Zaštitnik građana Republike Srbije (u daljem tekst: ZG) sa svojim saradnicima izvršio je početkom februara kontrolu rada Bezbe-

dnosno-informativne agencije (BIA). Povod za obavljanje kontrole bile su pritužbe više kandidata za izbor sudijskih funkcija, ali i dela javnosti da je BIA obavljala bezbednosne provere kandidata za sudijske položaje bez zakonskog utemeljenja. Tom prilikom, Saša Vukadinović, direktor BIA obavestio je Zaštitnika građana da Agencija „nije, zarad postupka razrešenja i izbora sudija ni samoinicijativno, niti po zahtevu drugih organa vršila bezbednosne provere, niti je dostavljala podatke, mišljenja ili druge vrste akata o kandidatima za sudijske funkcije u postupku njihovog razrešenja/izbora.“

Saša Janković, Zaštitnik građana (B92.net)

Zaštitnik građana ocenio je da važeći zakonodavni propisi u Srbiji ne dozvoljavaju mogućnost da BIA obavlja bezbednosne provere u postupku izbora sudija, ili bilo koje druge javne funkcije ili radnog mesta. Zaključeno je i to da je u javnosti pominjan osnov prema kojem BIA ima pravo da vrši bezbednosne provere sudija – Uredba Vlade Republike Srbije o poslovima bezbednosne zaštite, koje obavljaju policijski, bezbednosni, vojnobezbednosni i vojnopolicijski organi, zapravo podzakonski akt čiji je glavni cilj da pruži odgovarajuću zaštitu pojedinih državnih organa i lica, te da taj akt ne može da bude osnov za angažovanje BIA u postupku izbora sudija. Ukoliko bi neka od bezbednosnih agencija htela da vrši bezbednosnu proveru kandidata za sudijske funkcije, onda bi to moralo da se izričito i propisano uredi odgovarajućim zakonom.

Predmet kontrole ZG bila je i zakonitost i pravičnost primene posebnih mera i ovlašćenja, u široj javnosti poznatije kao prisluškivanje i tajno praćenje, koje BIA primenjuje u svom radu. Kontrola je obavljena metodom slučajnog uzorka. Tom prilikom odabrano je četiri predmeta koji se odnose na period od 2003. do 2009. godine. Nakon obavljene kontrole, ZG zaključio je da je BIA primenjivala posebne mere u skladu sa zakonom. Način na koji je organizovano dokumentovanje primene ovih postupaka i mera takav je da bi eventualna zloupotreba bila zabeležena, a počinioci zloupotrebe bi mogli da se identifikuju. Ipak, prilikom posete ZG uočio je određene nedostatke koje se odnose na zakonodavni okvir, ali i na određene aspekte prakse primene posebnih mera. Zbog toga je ZG u svom izveštaju predložio mere za njihovo otklanjanje sledećim organima: Bezbednosno-informativnoj agenciji, Narodnoj skupštini, Predsedniku Vrhovnog kasacionog suda i istražnim sudijama, i Republičkoj agenciji za telekomunikacije.

Na kraju, ZG je bio zadovoljan ostvarenom saradnjom sa pripadnicima BIA. Konstatovao je da „sve ono što smo tražili, a tražili smo samo ono što je potrebno da bi bila ostvarena svrha posete, to nam je i omogućeno da vidimo. I to na način koji nikako nije ostavio mogućnost bilo kakve manipulacije s tim podacima.“

Datum: 25. februar 2010.

Autor: Predrag Petrović, koordinator za istraživanje, Centar za civilno-vojne odnose

Linkovi: [Izveštaj o preventivnoj kontrolnoj poseti Zaštitnika građana Bezbednosno-informativnoj agenciji, Slobodna Evropa](#)

Sankcije za silovanje u Srbiji: argumenti za i protiv hemijske kastracije

Oba doma poljskog parlamenta usvojila su Zakon o obaveznoj hemijskoj kastraciji osuđenih za

silovanje dece mlađe od petnaest godina krajem novembra prošle godine. Do sada je taj čin primenjan samo uz pristanak počinioca. Time je Poljska načinila presedan u evropskom zakonodavstvu. Kao prva zemlja Evropske unije (EU) u kojoj je donet ovakav zakon, Poljska je, čini se, inspirisala i zakonodavne vlasti u Srbiji da krenu u susret reformama kojima će se pooštriti kaznene mere za krivično delo silovanja.

Bez obzira na to što je Narodna skupština Republike Srbije u avgustu 2009. godine usvojila Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika sa ciljem jačanja prevencije i odvraćanja potencijalnih počinitelja ovog krivičnog dela, sudske vlasti i dalje u 70 odsto slučajeva silovateljima izriču kazne na granici zakonskog minimuma. „Ko prinudi drugog na obljubu, ili sa njom izjednačen čin, upotrebom sile ili pretnjom da će neposredno napasti na život ili telo tog ili njemu bliskog lica, kažnjava se zatvorom od tri do dvanaest godina“, stoji u članu 178 izmenjenog Krivičnog zakonika. Ukoliko je krivično delo izvršeno na svirep način kazna može da se poveća i na petnaest godina.

I dalje je otvoreno pitanje da li pooštrene kazne omogućavaju njihovu efikasniju primenu. Imajući u vidu blage kazne i neodgovornost dosadašnje zakonodavne, izvršne i sudske vlasti, u praksi je krivično delo silovanja stavljeno u rang krađe automobila ili obijanja trafike. Podstaknut tom činjenicom, Vladan Batić, nezavisni narodni poslanik, predložio je nedavno Narodnoj skupštini da se pooštire sankcije za silovatelje. To bi podrazumevalo uvođenje hemijske kastracije, kao obavezne kazne za ovakav prestup.

Vladan Batić,
poslanik
([Srbijanet.rs](#))

Antilibidalni tretman, ili hemijska kastracija, kako ga drugačije nazivaju, povratni je proces koji uključuje korišćenje lekova koji potiskuju seksualni nagon. U razvijenim evropskim zemljama – Norveškoj, Danskoj, Švedskoj, Belgiji, Švajcarskoj, Španiji, Velikoj Britaniji, podvrgavanje hemijskoj kastraciji moguće je isključivo na dobrovoljnoj osnovi, kao alternativa odsluženju zatvorske kazne.

Batićev predlog podelio je javnost u Srbiji. Dok jedni podržavaju ovakav vid kažnjavanja seksualnih prestupnika, smatrajući hemijsku kastraciju jednim adekvatnim načinom kažnjavanja za krivično delo protiv polne slobode – silovanje, drugi, pak, veruju da ovakav čin ne sme biti ništa drugo do stvar ličnog izbora. Ustav Republike Srbije garantuje nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta. To znači da niko ne može biti izložen mučenju, nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju, niti podvrgnut medicinskim ili naučnim ogledima bez svog slobodno datog pristanka.

I dok se u Srbiji trenutno „lome koplja“ oko toga treba li uvesti nove kaznene mere ili pooštriti stare, efikasnost nadležnih organa u otkrivanju i kažnjavanju ovakvih prestupa i dalje je na veoma niskom nivou. I umesto što napravjamo o nekakvom „idealno tipskom“ zakonodavnom okviru, trebalo bi da, za promenu, efikasno i doslovno primenjujemo već postojeće zakone. To bi to dobar početak.

Datum: 21. februar 2010.

Autorica: Nevena Jovanović, stažistkinja, Centar za civilno-vojne odnose

Linkovi: [Vreme](#)

Analize i procene

U susret Upitniku EK: praksa Crne Gore u pripremanju odgovora za Poglavlje 24

U Srbiji je nakon predaje zahteva za članstvo u Evropskoj uniji (EU) krajem decembra prošle godine

započela rasprava o popunjavanju Upitnika Evropske komisije (EK). Naime, pre davanja mišljenja Saveta ministra, pri čemu se i otvaraju pregovori o članstvu, EK upućuje potencijalnom kandidatu oko četiri hiljade pitanja i potpitanja o funkcionisanju države, dostignutim reformama, ali i o usklađenosti domaćeg sa evropskim zakonodavstvom. Pitanja su podeljena u 35 poglavlja i predstavljaju svojevrsnu „anketu“ o stanju države u svim oblastima. Po mišljenju Tanje Mišćević, profesorke Fakulteta političkih nauka, „oko 95 odsto pitanja za Srbiju nalikovaće na pitanja koja su poslata Crnoj Gori“, zbog sličnog pravnog zakonodavstva i tempa usklađivanja.

Najrelevantnije poglavlje za dalji tok reforme policije je Poglavlje 24 – Pravda, sloboda i bezbednost zbog čega ukratko prenosimo iskustvo Crne Gore u pripremi odgovora na ova pitanja. Zanimljivo je da je Upitnik Evropske komisije koji je upućen Crnoj Gori imao najveći broj pitanja iz oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova, što je bilo suprotno očekivanjima crnogorskih vlasti.

(Radio Slobodna Evropa)

U Crnoj Gori, Ministarstvo unutrašnjih poslova i javne uprave bilo je odgovorno za izradu odgovora za Poglavlje 24. Na početku, Vlada je imenovala koordinatorku pripreme odgovora na upitnik. Ta uloga pripala je rukovodiocu Odeljenja za evropske poslove i međunarodnu saradnju u MUP CG. U pripremanju odgovora prvo su uspostavljene procedure komunikacije sa svim relevantnim institu-

cijama, zatim su određeni nadležni organi i odgovorna lica za određenu pod-grupe pitanja. U pripremnim aktivnostima, Crna Gora pratila je model Hrvatske na osnovu prezentacije koju je Filip Dragović, ravnatelj Uprave za evropske integracije i međunarodne odnose iz MUP Hrvatske predstavio crnogorskom ministarstvu. U slučaju Srbije, bitno je na vreme proučiti iskustva Hrvatske, Makedonije i Crne Gore.

Nakon utvrđivanja nadležnosti za Poglavlje 24, Vlada Crne Gore uredila je organizacionu strukturu za pripremu odgovora koju su činili Savet za koordinaciju, Podgrupa za Poglavlje 24 i Operativni tim. Pored toga utvrđene su i procedure, obaveze i rokovi. U odabiru ljudskih resursa Operativnog tima korišćeni su uslovi znanja engleskog jezika, rada na računaru, iskustva u međunarodnom pregovaranju, znanja strateških dokumenata i zahteva međunarodne zajednice. U radu Operativnog tima učestvovalo je 16 pripadnika MUP i Uprave policije.

Početni zadaci Operativnog tima u Crnoj Gori su bili prikupljanje zakonodavnih akata i strateških dokumenata značajnih za Poglavlje 24, praćenje hrvatske i makedonske prakse u pripremanju odgovora. Kada je Ministarstvo za evropske integracije Crne Gore dostavilo prevedena pitanja MUP, Operativni tim započeo je rad na odgovorima koji su kasnije išli na prevod na engleski jezik i dodatno doterivanje. Odgovori za Poglavlje 24 zauzimali su preko 300 štampanih stranica.

Datum: 25. februar. 2010.

Autor: Saša Đorđević, istraživač, Centar za civilno-vojne odnose

Linkovi: [Politika Online](#), [Policijski glasnik Uprave policije Crne Gore](#), [Dnevne vijesti iz Crne Gore](#)

Zanimljivosti

Prva žena na mestu načelnika policijske uprave u MUP Srbije

Nedavno je na mesto načelnika Policijske uprave (PU) u Užicu postavljena Dragica Jevtović, prva žena na toj poziciji u dosadašnjoj istoriji rada MUP Srbije. Pokazavši tako da su rukovodeće pozicije unutar ministarstva i u praksi dostupne ženama, MUP je napravio iskorak u odnosu na dosadašnju praksu da se na rukovodećim nadinsitrativnim pozicijama unutar ministarstva u ogromnoj većini slučajeva nalaze muškarci. Srbija je ovim postavljenjem postala i jedna od prvih država na zapadnom Balkana koja je imenovala ženu na ovako visoku poziciju unutar policije. Primer je i Makedonija gde je Gordana Jankuloska ministarka unutrašnjih poslova, a Aneta Stančevska, njena pomoćnica za unutrašnju kontrolu i profesionalne standarde.

Gordana Jankuloska, ministarka unutrašnjih poslova Makedonije
(Mvr.gov.mk)

MUP je poslednjih godina učinio dosta napora da poveća broj žena u operativnom sastavu. Prvo je omogućeno ženama da pohađaju osnovnu policijsku obuku, pri čemu su uslovi za prijem izjednačeni i za žene i muškarce. Devojkama je omogućeno i da su upišu i na Kriminalističko-policijsku akademiju (KPA), mada je pri tome zadržana gornja kvota od 20% polaznica, čime se žene još uvek diskriminišu u odnosu na svoje kolege. Rezultati istraživanja pokazuju da je procenat žena u operativnom i rukovodećem sastavu MUP i dalje na niskom nivou. Žene su u MUP uglavnom angažovane na administrativnim poslovima, dok su na rukovodećim poziciji-

ma, naročito u operativnom sastavu gotovo „nevidljive“. Ovo je donekle razumljivo ako se u obzir uzme da je tek u nekoliko poslednjih godina povećan broj žena u operativnom sastavu. Međutim, otklanjanjem pojedinih nepravilnosti u postojećem zakonskom okviru, koje usporavaju proces napredovanja žena i stvaranjem jasnijih kriterijuma za njihovo napredovanje stvorili bi se uslovi za povećanje broja žena na rukovodećim pozicijama.

Pred novom načelnicom PU Užice je veliki izazov. Dodatan pritisak će biti i to što će se nalaziti pod „lupom javnosti“, verovatno više nego što bi bio muškarac na njenom mestu. Ipak, imenovanjem žene na poziciju načelnika policijske uprave, poslat je signal da su žene jednako sposobne za obavljanje odgovornih i složenih poslova, kako unutar MUP tako i u ostalim institucijama sektora bezbednosti u Srbiji. Ostaje dase vidi da li će ovo biti usamljeni primer imenovanja žena na rukovodeće pozicije unutar MUP, ili će se prilikom izbora kandidata na rukovodeća mesta voditi računa o rodnoj ravnopravnosti.

Datum: 25. februar 2010.

Autorka: Gorana Odanović, istraživačica, Centar za civilno-vojne odnose

Linkovi: [Policija danas](#)

Publikacije: Godišnjak reforme sektora bezbednosti u Srbiji, Preporuke za izradu Nacionalnog akcionog plana za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti UN u Srbiji

PREDSTAVLJAMO

Regionalne inicijative

Poslednje aktivnosti Sekretarijata za sprovođenje Konvencije o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi

Konvencija o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi (PCC SEE) jedan je od najznačajnijih međunarodnih dokumenata za pravosudnu i policijsku saradnju u Jugoistočnoj Evropi. Odredbe Konvencije predstavljaju dobar pravni okvir za stvaranje efektivnog sistema prekogranične saradnje, kao i za svestranu policijsku saradnju država potpisnica (Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Crne Gore, Makedonije, Moldavije, Rumunije i Srbije). Konvencija uključuje i mnoge odredbe policijske saradnje koje se već nalaze u Šengenskom sporazumu. Zbog toga se PCC SEE može razumeti kao „pripremna nastava“ za ulazak ugovornih strana u šengensko područje. Glavnu ulogu u sprovođenju odredaba PCC SEE ima Sekretarijat sa sedištem u Ljubljani, u predstavništvu Ženevskog centra za demokratsku kontrolu oružanih snaga (DCAF). U novembru 2009. godine u Sekretarijat je upućen i oficir za vezu iz Srbije čime je MUP RS pokazalo volju da doprinese daljem sprovođenju konvencije.

Sastanak u Ljubljani ([Pccseesecretariat.si](#))

U periodu od decembra 2009. do januara 2010. godine sprovedeno je nekoliko aktivnosti sa ciljem daljeg sprovođenja odredaba konvencije. Početkom decembra na drugom sastanku Radne grupe o integrisanom upravljanju granicama diskutovano se o unapređenju saradnje u oblasti zajedničkih prekograničnih operacija potrage (Joint Cooperation and Cross Border Search Operations). Sredinom decembra počeli su i razgovori sa predstavnicima Evropskog policijskog koledža (CEPOL). Sekretarijat za

spровоđenje PCC SEE učestvovao je i u početnim pregovorima u Regionalnom savetu za saradnju u Sarajevu za izradu regionalne strategije u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova. Tom prilikom Anton Travner, direktor Sekretarijata, istakao je da bi regionalna strategija trebalo da doprinese ubrzanju sprovođenja evropskog zakonodavstva, međunarodnih i regionalnih konvencija u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova.

Od prvog januara 2010. godine, Bugarska je preuzela ulogu Predsedavajućeg Konvencije o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi. Prioriteti Bugarske tokom šestomesečnog predsedavanja su podsticanje daljeg sprovođenja odredaba PCC SEE, izrada odgovorajućih standarda za treninge i obuke za sprovođenje pojedinih oblasti konvencije, pronalaznje podesnih novčanih sredstava kroz finansijske instrumente pomoći Evropske unije, kao i organizacija trećeg sastanka Komiteta ministara.

Datum: 15. februar 2010.

Linkovi: [Konvencija o policijskoj saradnji u Jugoistočnoj Evropi](#), [PCC SEE Newsletter](#)

Publikacije

Zajednički napori EU i SAD u borbi protiv terorizma

Hugo Brady, *Intelligence, emergencies and foreign policy: The EU's role in counter-terrorism* (London: Centre for European Reform, 2009).

Hugo Brejdi (Hugo Brady), istraživač-saradnik u Centru za evropske reforme iz Londona, u svojoj najnovijoj publikaciji analizira dosadašnje napore Evropske unije (EU) u borbi protiv terorizma. Brejdi je mišljenja da

izgradnja strateškog pristupa borbe protiv terorizma na nivou EU napreduje zbog dva razloga. Prvi

se ogleda u spremnosti zvaničnika SAD da saraduju sa evropskim partnerima, a drugi zbog stupanja na snagu Lisabonskog ugovora u decembru 2009. godine. Proces odlučivanja u ovoj oblasti je sada, po mišljenju Brejdija, mnogo lakši. U publikaciji diskutuje se i o izradi zajedničke strategije SAD i EU, i predlažu se preporuke za produbljivanje saradnje u EU u oblasti unutrašnje bezbednosti.

(Acus.org)

Esej o ulozi EU u borbi protiv terorizma podeljen je na pet delova. Na početku, autor komparativno analizira napore i postojeće mehanizme za borbu protiv terorizma u SAD i EU. Na nivou EU posebni problemi se uočavaju u nedostatku efikasne razmene podataka o terorističkim aktivnostima između obaveštajnih službi država članica, kao i u distribuciji dobijenih podataka do ključnih aktera koji su u stanju da preventivno deluju ili spreče teroristički napad. Ipak, Brejdi ocenjuje da je na nivou EU postignut izvesni napredak. Iako EU nema direktnu ulogu u suzbijanju terorističkih pretnji terorizma, u 2005. godini usvojena je strategija borbe protiv terorizma, razrađen je zakonodavni okvir i uspostavljeno je novo telo – Koordinatora za borbu protiv terorizma (Counter-terrorism Coordinator).

U prvom delu autor nas upoznaje i sa „izborom oružja“ u borbi protiv terorističkih napada kroz praksu Francuske, Velike Britanije i SAD. Autor je mišljenja da borba protiv terorizma zavisi od toga

„koliko su građani i poslanici spremni da prošire ovlašćenja države da pritvori, ispituje, optuži i uhapsi osumnjičene“.

U drugom i trećem delu teksta autor nam predstavlja dosadašnje aktivnosti EU i mehanizme borbe protiv terorizma, naročito posle terorističkog napada 11. septembra 2001. godine na SAD. Posebno su predočene pozitivne i negativne strane Evropskog naloga za hapšenje, Zajedničkog situacionog centra EU (Joint Situation Centre – SitCen), kao i prakse EUROPOL i EUROJUST. Pripreme aktivnosti u borbi protiv terorističkih napada u kojima se koriste hemijsko, biološko, radioaktivno ili nuklearno oružje su takođe analizirane, imajući u vidu da su pojedine države članice (npr. Nemačka) posebno zabrinute za pomenute bezbednosne rizike.

U četvrtom delu, autor predlaže prioritete oblasti borbe protiv terorizma i apeluje na da EU i SAD okrenu „novi list“ i započnu pregovore za izradu zajedničke strategije borbe protiv terorizma. Prva strateška prioriteta oblast je, po mišljenju Brejdija, nastavak napora na rešavanju krize u Pakistanu. Zatim, tu je i nastavka mirovnog procesa na Bliskom istoku. Poslednji prioriteti se odnose na monitoring dešavanja u Turskoj i Africi. Brejdi zaključuje da i EU, kao i SAD imaju ključnu ulogu u prevenciji i sprečavanju terorističkih napada, ali i u izgradnji mira u pojedinim regionima.

Publikacija je dostupna na sledećem [linku](#).

Datum: 25. februar 2010.

Autor: Saša Đorđević, istraživač, Centar za civilno-vojne odnose

Urednik:

Saša Đorđević (sasadjordjevic@ccmr-bg.org)

Saradnici:

Aja Fukuda (ajafukuda@gmail.com)

Gorana Odanović (gorana.odanovic@ccmr-bg.org)

Elena Kulinska (ekoulinaska@gmail.com)

Milica Kovačević (bucak80@gmail.com)

Nevena Jovanović (nensi_j@yahoo.com)

Predrag Petrović (predragpetrovic@ccmr-bg.org)

Recenzent:

Sonja Stojanović (sonjastojanovic@ccmr-bg.org)

Centar za civilno-vojne odnose

www.ccmr-bg.org | www.bezbednost.org

Beogradski centar za ljudska prava

www.bgcentar.org.rs

Forum za bezbednost i demokratiju

www.fbd.org.rs

Misija OEBS u Srbiji

www.osce.org/serbia/

Centar za demokratsku kontrolu oružanih snaga

www.dcaf.ch

Ukoliko želite da se prijavite ili odjavite sa mejling liste Biltena, pošaljite e-mejl na sasadjordjevic@ccmr-bg.org